

Antecedents:

Dipsalut, Organisme de Salut Pública de la Diputació de Girona, té com a objectiu la promoció de la qualitat de vida de la ciutadania donant cobertura a les obligacions municipals en salut pública. Ho fa proporcionant serveis, suport tècnic i econòmic als 221 ajuntaments d'aquesta demarcació.

El Catàleg de serveis de Dipsalut, ofereix des de l'any 2009, en l'àmbit de la promoció de la salut, el **Programa de Suport i Atenció Psicològica en Situacions d'Emergència al Municipi**. Aquest servei ofereix una resposta professional i immediata en situacions de crisi aguda en: les morts sobtades i/o amb alt potencial traumàtic (especialment de nadons, nens o adolescents), a les víctimes de delictes violents, en accidents amb múltiples víctimes (AMV), en desastres amb víctimes, amb danys materials quantiosos o que generen alarma social i als professionals dels diferents equips d'emergències que ho necessitin. Les especials característiques de l'atenció d'aquestes urgències, emergències i desastres, fan que es requereixi un abordatge **especialment de tipus psicològic** a causa de la situació d'estrès generada i del potencial psicopatogènic de les circumstàncies viscudes.

Els serveis de suport psicològic prioritari a donar als afectats són:

- Minimitzar els danys causats pel trauma
- Canalitzar i comunicar de manera adequada les males notícies
- Preparar les persones per afrontar processos dolorosos que solen continuar a una situació d'emergència o catàstrofe, ajudant-les a reprendre el control de les seves vides, sovint perdut en la fase de xoc posterior al trauma.

L'àmbit de treball del **Servei d'Emergències Psicològiques de Dipsalut** comprèn tant el tractament individual com col·lectiu de les víctimes directament afectades, familiars, persones pròximes del seu entorn comunitari i equips de professionals que intervenen en aquests casos.

El servei està disponible per a tots els municipis de la demarcació de Girona, 24 hores al dia, tots els dies de l'any.

Fonament jurídic:

Normativa en l'àmbit de la protecció civil i les emergències:

L'article 84 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya atribueix als governs locals de Catalunya la competència pròpia en protecció civil i en matèria de prevenció d'incendis, en els termes que determinin les lleis.

Així mateix, l'article 132 del text estatutari atribueix a la Generalitat de Catalunya la competència exclusiva en la matèria de protecció civil, que inclou en tot cas la regulació, la planificació i l'execució de mesures relatives a les emergències i la seguretat civil, i també la direcció i la coordinació dels serveis de protecció civil, que inclouen els serveis

de prevenció i extinció d'incendis, sens perjudici de les facultats dels governs locals en aquesta matèria, respectant el que estableixi l'Estat en l'exercici de les seves competències en matèria de seguretat pública.

D'aquests dos articles es pot deduir que les entitats locals tenen reservat un important paper en matèria de protecció civil i en l'execució de mesures relatives a emergències que puguin afectar a la ciutadania.

Amb l'aprovació de la Llei 4/1997, de 20 de maig, de Protecció Civil de Catalunya, ja en el seu preàmbul s'intueix que quedarà més patent i concretat el paper de les entitats locals, quan estableix:

- Que es produeix una certa concurrència de competències en matèria de protecció civil entre la Generalitat i les entitats locals, almenys en la fase de prevenció, en la qual el paper de les entitats locals és molt més evident. Per això és molt important que les diverses administracions públiques se sentin directament implicades en la qüestió i contribueixin a establir la coordinació necessària entre totes elles.
- Que la condició d'autoritat de protecció civil s'atribueix exclusivament al conseller o consellera de Governació i als alcaldes o les alcaldes.
- Que es conjuga la coordinació d'actuacions i la integració de plans, mitjans i serveis amb el respecte a l'autonomia de les entitats locals, especialment dels municipis. Tenen una especial rellevància els mecanismes d'assistència i suport a les funcions municipals de protecció civil, en els quals els consells comarcals tenen també un paper important.

L'article 3, dedicat a les finalitats de la Llei diu que l'acció pública en matèria de protecció civil té com a finalitats bàsiques, entre d'altres:

“b) La prevenció, entesa com el conjunt d'actuacions encaminades tant a la disminució dels riscos com a llur detecció immediata, mitjançant la vigilància.

c) La planificació de les respostes davant les situacions de greu risc col·lectiu i les emergències, i també l'estructura de coordinació, les comunicacions, el comandament i el control dels diferents organismes i entitats que actuen en aquestes respostes.

d) La intervenció per a anul·lar les causes i pal·liar, corregir i minimitzar els efectes de les catàstrofes i les calamitats públiques.”

“f) La preparació adequada de les persones que pertanyen als grups d'intervenció.

g) La informació i la formació de les persones i els col·lectius que puguin ésser afectats per riscos, catàstrofes i calamitats públiques.”

Durant el seu articulat la llei regula també els plans de protecció civil i en diferents articles com el 10 que habilita als alcaldes de municipis sense pla de protecció civil a activar situacions d'emergència, l'article 21 que regula l'assignació de recursos als plans, i l'article 47 i 48 que estableix el paper dels municipis i les competències dels alcaldes, entra en matèries vinculades a l'àmbit local.

Reflex d'aquesta habilitació legal i de la continguda a les competències regulades a l'article 66 i 67 de la Llei de bases de règim local.....

Normativa local en quant al paper de les Diputacions:

L'article 31 de la Llei 7/1985, de 2 d'abril, de Bases de règim local preveu que les Diputacions han de:

- Assegurar la prestació integral i adequada en la totalitat del territori dels serveis de competència municipal.

- Participar en la coordinació de l'Administració Local amb la de la Comunitat Autònoma i l'Estat.

Així mateix l'article 36.1 de la mateixa norma preveu les competències atribuïbles a les Diputacions, entre les quals figura l'assistència i cooperació jurídica, econòmica i tècnica als municipis, especialment els de menor capacitat econòmica i de gestió.

L'article 36.2, estableix que pel compliment de les competències anteriorment esmentades, la Diputació:

- Assegura l'accés de la població de la Província al conjunt de serveis mínims de competència municipal i la major eficàcia i economia en la prestació d'aquests mitjançant qualsevol fórmula d'assistència i cooperació municipal.

- Dona suport als ajuntaments per a la tramitació de procediments administratius i realització d'activitats materials i de gestió, assumint-les quan aquells se les encomanin.

Conclusions en quant al paper de les Diputacions (i en extensió de Dipsalut) en l'àmbit de les emergències i aportacions a l'avantprojecte de Llei:

De tot l'esmentat anteriorment queda acreditada la importància dels ens locals i dels alcaldes/esses tant en l'àmbit de la protecció civil com en l'àmbit de l'activació de mesures en casos d'emergències.

En aquest sentit, en exercici del seu paper de coordinació entre les administracions locals i la de la Generalitat, reconegut a l'article 31 de la Llei 7/1985, amb el nou avantprojecte es presenta una oportunitat de concretar les funcions de les Diputacions en aquesta matèria.

Així, els ens provincials com Dipsalut han de poder exercir un rol important a la coordinació de les emergències tant col·lectives com no col·lectives, en exercici de les competències que li atribueixen els articles 31 i 36 de la Llei 7/1985 en relació amb les competències atribuïdes per la Llei de 4/1997 als alcaldes/esses i ajuntaments.

Ja actualment, en les intervencions en situacions de crisi i emergències hi participen diversos equips de professionals, amb uns rols determinats i unes tasques específiques a realitzar. **A Girona** el Sistema de Resposta i Atenció a les Emergències Psicològiques està format:

- I. Per l'equip de psicòlegs adscrits al **Sistema d'Emergències Mèdiques (SEM)**, que compta amb el suport dels psicòlegs de l'*Equip de Resposta Immediata en Emergències (ERIE)* de la **Creu Roja** de Girona i de l'equip de psicòlegs d'emergències de **Dipsalut**. Sobre aquests tres equips recau la tasca de la primera resposta i la realització de les intervencions en els escenaris de les emergències.
- II. En segona instància, per l'**Institut d'Assistència Sanitària (IAS)** a través dels seus *Centres de Salut Mental* desplegats en el territori. Assumeix el seguiment i, si escau, el tractament dels possibles pacients que puguin ser derivats pels grups d'intervenció.
- III. El *Servei de Planificació i Intervenció Psicològica* i la *Unitat de Psicologia del Grup d'Emergències Mèdiques (GEM)*, adscrits al **Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya**. Tenen com a tasca atendre, respectivament, als membres dels Mossos d'Esquadra i dels Bombers que puguin resultar afectats després d'intervencions amb un alt potencial traumàtic.

Per optimitzar resultats i oferir un millor servei als usuaris, tant en l'escenari de la crisi, com durant la **postemergència**, l'any 2012 Dipsalut conjuntament amb els equips citats (SEM, ERIE-CR, IAS) varen **crear un espai de coordinació, d'informació, de reflexió i de posada en comú, que va facilitar l'encaix sense distorsions dels professionals de la psicologia d'emergències entre els diferents equips de treball que intervenen en la gestió de les crisis.**

Fruit d'aquest treball, **actualment** es compta amb sistemes coordinats, acurats i ben ajustats, per fer front, amb una correcta economia de recursos i amb les màximes garanties possibles a l'ampli ventall de necessitats que es poden generar en l'atenció i el suport psicològic a les víctimes de diferents esdeveniments traumàtics.

Aquestes sistemes de coordinació són: Els *Diagrames d'activació i coordinació dels equips d'emergències psicològiques* i el *Sistema de Resposta i Atenció a les Emergències Psicològiques de Girona*.

El model d'intervenció del **Servei d'Emergències Psicològiques de Dipsalut** treballa tant durant la fase més aguda de l'emergència, com en la **postemergència**, atenent les possibles demandes originades per la crisi a nivell **comunitari**.

Aquests anys de coordinació i treball han constituït un treball multidisciplinari modèlic, generós i desinteressat de totes les persones i organitzacions implicades.

En aquest sentit, la nova normativa té l'oportunitat de regular els àmbits de coordinació Generalitat-Diputacions (amb organismes com Dipsalut)-Ajuntaments-ONL (per

exemple Creu Roja), on s'han de poder crear espais de col·laboració com els ja existents, però amb un marc normatiu que doni suficient cobertura i afavoreixi l'ordenació en la matèria.

Centrant-nos en l'àmbit de les emergències pensem també que caldria diferenciar a la normativa entre les emergències de caire col·lectiu i les emergències de caire individual, malgrat en ambdós casos cal garantir una resposta adequada per part de les autoritats municipals.

Així mateix considerem que caldria remarcar les emergències psicològiques o les actuacions psicològiques en situacions d'emergències, atès que actualment existeix un buit legal en aquest sentit.

Com a conclusió de tot l'esmentat, les propostes de Dipsalut en quant al nou marc normatiu són:

- Regular el paper de les Diputacions i el seu sector públic en les actuacions relacionades tant en emergències col·lectives com no col·lectives, en pla de igualtat envers els ens del sector públic de la Generalitat.
- Regular la categoria d'emergències psicològiques i d'actuacions psicològiques derivades de situacions d'emergència o activacions de plans de protecció civil.
- Regular els instruments de col·laboració entre administracions de conformitat amb la Llei 40/2015 i la normativa de dret administratiu (protocols d'actuació, convenis).
- Regular un model d'intervenció en emergències psicològiques ecosistèmic, que tingui en compte tant les víctimes primàries, com les secundàries i les terciàries.
- Que es tingui en compte de manera especial la postemergència immediata a la fase aguda de l'emergència, atenent les possibles demandes originades per la crisi a nivell comunitari.